

Матті МААСІКАС,
Голова Представництва ЄС в Україні,
Надзвичайний і Повноважний Посол

ЄС І ЙОГО ГРОМАДЯНИ ПІДТРИМУЮТЬ УКРАЇНУ

– Пане Посол, які, на Вашу думку, основні напрями співпраці України з ЄС? За якими напрямками ЄС надавав найбільше допомоги від початку повномасштабного вторгнення?

– Насамперед наголошу, що Європейський Союз єдиний у своїй непохитній підтримці України на тлі неспровокованого й невинуватого повномасштабного вторгнення Російської Федерації.

Європейський Союз посилив свою політичну, гуманітарну, фінансову та військову допомогу Україні та впроваджує потужні санкції проти Кремля, щоб паралізувати його військову машину. З початку повномасштабної російської агресії Єврокомісія, країни-члени ЄС та його фінансові інституції мобілізували понад 19 млрд євро фінансової, гуманітарної, надзвичайної та бюджетної підтримки для України, а також готують пакет додаткової макрофінансової допомоги на суму до 3 млрд євро. Військову допомогу ЄС надавав у межах Європейського фонду миру на суму 2,6 млрд євро.

Згідно з останніми опитуваннями, яке провів Євробарометр, ЄС і його громадяни підтримують Україну. Зокрема, 70% громадян Євросоюзу висловилися за те, щоб фінансувати постачання військового обладнання в Україну.

Йдеться про сплачені 2,2 млрд євро макрофінансової допомоги ЄС і грант у 120 млн євро бюджетної підтримки на посилення стійкості, а також 5 млрд євро, які мають виплатити цього року як довгострокові кредити на пільгових умовах. Макрофінансова підтримка в 5 млрд євро є другим етапом реалізації макрофінансової допомоги ЄС Україні на суму до 9 млрд євро, яку оголосила Європейська комісія 18 травня 2022 року.

До середини вересня 2022 року Механізм цивільного захисту ЄС надав Україні 66 200 тонн допомоги на загальну суму 425 млн євро. Водночас 348 млн євро надано для проєктів допомоги цивільному населенню, яке постраждало від війни. Це гуманітарна допомога ЄС, що передбачає їжу, воду, медичне обслуговування, притулок і допомагає задовольнити основні потреби людей.

Що стосується звичайної допомоги від Євросоюзу, то ми в київському представництві маємо портфель на 250 млн євро на рік – на всі проєкти ЄС. Усі їх дозволили перепрофілювати для підтримання стійкості України, як-от флагманську програму «Антикорупційна ініціатива ЄС» (EUACI). Ті, хто до 24 лютого боровся з корумпованими суддями, уже в березні закуповували тим самим суддям бронезилети та шоломи, щоб допомогти Україні вистояти.

Майже 7,5 млн українців в'їхали до ЄС з лютого 2022 року, і 4,2 млн зареєструвалися для отримання тимчасового захисту в країнах Євросоюзу. Під час свого візиту до Києва Єврокомісарка з внутрішніх справ Ілва Йоганссон наголосила, що громадянам України, які шукають притулку в ЄС, дозволено в'їжджати та виїжджати, допоки триває війна з Росією, відповідно до статусу про захист.

Мене тішить, що 23 червня керівництво ЄС і лідери держав-членів визнали Україну кандидатом на вступ до Євросоюзу. Україна – європейська держава, яка підтвердила свою відданість цінностям, на яких побудовано Європейський Союз.

Надання Україні статусу кандидата – справді історична подія. Ми живемо в безпрецедентні часи й за обставин, які вимагають надзвичайних кроків. Загарбницька війна Росії проти України змінила геополітичний контекст. Однак неможливо вступити до Європейського Союзу за мить: це ретельний процес, що передбачає, зокрема, велику роботу відповідно до всіх критеріїв членства.

– Що означають сім рекомендацій Європейської комісії? Хто буде перевіряти їхнє виконання?

– Вони стосуються саме основ. Це реформування верховенства права, зокрема зміни в судовій системі, боротьба з корупцією і відмиванням грошей; реформування правоохоронного сектора; деолігархізація; боротьба із впливом зацікавлених осіб у медіа та завершення реформи нормативно-правової бази для національних меншин.

Деякі із цих реформ уже розпочато, зокрема за підтримки ЄС; але вони потребують завершення. Ми вже побачили дуже позитивні результати їх упровадження, як-от призначення керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП). У серпні парламент прозоро призначив двох нових членів Вищої ради правосуддя. Такі рішення й кроки встановлюють високу планку для прогресу за іншими сімома напрямками.

Ми вважаємо, що для виконання цих рекомендацій ЄС Україні не потрібні інновації історичного масштабу, їх можна реалізувати й під час війни. Євросоюз готовий допомагати, і українська влада знає, що робити.

Саме Європейська комісія стежитиме за прогресом в імplementуванні цих пріоритетів і звітуватиме про їхнє виконання. Комісія обміркує, як найкраще адаптувати наш моніторинг до регулярного пакету заходів щодо розширення. Ми постійно на зв'язку з українською владою, щоби допомогти їй довести до пуття ці сім кроків. Це не щось нове для України, а добре відомі незавершені реформи, у реалізуванні яких ми підтримували Україну й раніше.

– *Як, на Вашу думку, російська повномасштабна війна вплинула на відносини між ЄС і Україною?*

– Війна не тільки вбиває людей, а й все ускладнює. Це зрозуміло. Хтось може цілком виправдано запитати: «Як можна реформувати службу безпеки, поки точиться війна?». Та одним із величезних досягнень України під час цієї війни є збереження функціонування влади та демократії. Навіть у березні, коли було дуже важко, протягом перших тижнів Верховна Рада збиралася й ухвалювала реформи та закони. Це дає впевненість, що проблеми, перелічені в рекомендаціях, можна розв'язати.

Завдяки поглибленню співпраці ми довіряємо одне одному більше, ніж раніше. Якби я готував рішення про надання Україні статусу кандидата, я б використав таке формулювання: «Вірю, що робота за цими сімома напрямками триває» (зараз сказано: «з розумінням»). Це вияв довіри до України. Адже зазвичай буває навпаки. Метод, який застосували до Грузії: спочатку ви робите це, це і це, а тоді розглядаємо статус кандидата. Довіра до України в ЄС нині така висока, що наші лідери змогли ухвалити таке рішення. І я дуже цим пишаюся.

Усього переліченого не було б, якби не Угода про асоціацію, що фактично стала поштовхом до Революції гідності, а також однією з причин того, що Путін розпочав війну проти України 2014 року. Реалізація угоди за останні п'ять років зблизила нас, навчила спільної праці, а також допомогла Україні рухатися до ЄС. За всіма напрямками, які є в рекомендаціях, роботу виконано, співпраця триває.

– *Як, на Вашу думку, залучити інвесторів з Європи до відновлення нашої держави?*

– Від часів Революції гідності Україна втілює реформи й розвивається. Діє вагомий антикорупційний механізм, і тепер він потребує важелів примусу та адекватних людей на керівних посадах.

В Україні має відбутися судова реформа. Інститути – відновлюватися, щоб вони могли запрацювати.

Те саме стосується законодавства. В Україні є закон, що передбачає унеможливлення впливу олігархів на економічне та політичне життя держави. Його слід застосовувати в законодавчо обґрунтований спосіб, з урахуванням висновку

Венеційської комісії. Також необхідно ухвалити новий закон «Про медіа», щоб погодити українське законодавство із чинними нормами та стандартами ЄС і надати реальні повноваження незалежному медійному регуляторові.

Україна засвідчила, що виконує свої зобов'язання щодо реформ навіть під час війни. ЄС і надалі підтримуватиме цей процес.

Щодо майбутньої реконструкції. На міжнародній конференції з відновлення України в Лугано учасники наголосили: щоб досягнути успіху на етапі відновлення, необхідно застосувати інклюзивний підхід та принцип колективної відповідальності.

Конференція погодила сім «принципів Лугано»: партнерство; курс на реформи; прозорість, підзвітність, верховенство права; демократична участь; залучення багатьох зацікавлених осіб (стейкхолдерів); гендерна рівність та інклюзивність; сталий розвиток. Якщо Україна дотримуватиметься цих принципів – а я не бачу причин, чому б ні, – тоді це стане найкращою основою для відновлення інвестиційної привабливості держави.

– *Що може зробити ЄС для повоєнного відновлення України?*

– Дозвольте мені процитувати звернення Президентки Єврокомісії Урсули фон дер Ляен до Верховної Ради України 1 липня 2022 року: «Європейський шлях України та процес відновлення йтимуть пліч-о-пліч. Україна очолюватиме цей процес, але знадобляться великі інвестиції. Однак щоб збільшити їхній вплив і зміцнити довіру бізнесу, їх доведеться поєднати з новою хвилею реформ».

Безперечно, справжня велика відбудова може розпочатися лише після закінчення війни. Європейська комісія запропонувала Урядові України створити платформу реконструкції для визначення інвестиційних потреб, координування дій, спрямування ресурсів і, звичайно, підтримання амбітної програми реформ.

«Відновити краще, ніж було» для повоєнної України означатиме, що реконструкцію буде враховано в програмі європейського вибору вашої держави та сполучено з реформами, які ініціював ЄС, зокрема тими, що стосуються верховенства права та боротьби з корупцією.

Ця платформа об'єднає країни, установи, приватний сектор і громадянське суспільство; нашими партнерами є чимало країн (від Швейцарії до США), європейські та міжнародні організації (від Європейського банку реконструкції та розвитку до Європейського інвестиційного банку, від МВФ до Світового банку).

Платформа залучатиме бізнес і бізнес-асоціації з усіма неймовірними ноу-хау, які нам кочче необхідні. Вона буде відкрита для всіх, кому небайдуже майбутнє України.